

**İstanbul Sözleşmesi
Düzenlemeleri
[Anayasa Md. 90/4
gereği kanun
hükmündedir]**

**Mevzuatımızdaki Düzenlemeler:
Sorunlar ve Çare Önerileri**

1

**Kadın-erkek eşitliği tanınmalı
[Md. 4]**

Anayasamız kadın-erkek hak eşitliğini tanıyor (Md. 10/2). Ancak, bu eşitlik tüm siyasetler ve Devletin tüm temsilcileri tarafından *açıkça ifade edilmeli*, 2011’de imzaladığımız “İstanbul Sözleşmesi” ve 6284 sa. Kanuna *açıkça sahip çıkılmalı*, toplumsal bilinç güçlendirilmeli. BM cinsiyet eşitliği endeksine göre, Türkiye 69. sırada yer almaktadır. Kadınlarımız, hayatları ile ilgili kendi kararlarını vermek istediklerinde öldürülüyor. Bu yüzden, kadınların “eşit hakları” olduğunun kabulü, kadına “bakış açısının” değişmesi; şiddetle başarılı mücadele için ön şarttır.

2

**Kadınlar güçlendirilmeli ve daha
çok kadın karar alıcı olmalı
[Md. 1 & 4]**

Yasama, Yürütme ve Yargıda kadın karar alıcıların sayısı artmadıkça esaslı ilerleme sağlanamayacaktır. AYM’nin 15 üyesi arasında kadın yok, 16 bakandan 2’si kadın vb.! Her alanda kadın “rol modeller” çoğalmalı ve değişimi sağlamak için kilit görevlere (MV, bakan, bakan yardımcısı, yüksek yargıç vb.) %30 kadın kotası getirilmelidir.

3

**Müfredatta kadın insan hakları
konuları işlenmeli
[Md. 14]**

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun [“6284 sa. Kanun”] Md. 16(6) gereği, ilk ve ortaöğretim müfredatına kadın insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda dersler eklenmelidir. Uygulama bu konuda eksiktir. Milli Eğitim Bakanlığı bu ay *tam ters bir istikamet* olarak; “toplumsal cinsiyet eşitliği” hedefini yönetmelikten silmiştir. Anaokullarından başlamak üzere bu konularda öğrencilere haftada en az 1 saat ders verilmelidir. Üniversitelerde de “*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*” dersleri olmalıdır. Güçlü kadın rol modellerinin gösterildiği derslerle, kız çocuklarına “*yapabilirsin*” mesajı verilmelidir. Ve elbette, kız çocuklarımız okula gitmeli! Okur-yazar olmayan nüfusumuzun %85’i kadınlardır. Eğitim almamış kadınlarımızın ekonomiye dâhil olması da zorlaşıyor.

4

**Yargıçlar, savcılar, kolluk
kuvvetleri bilinçlendirilmeli
[Md. 15]**

6284 sa. Kanun Md. 16, tüm kamu kurum ve kuruluşları üyelerinin eğitim programlarına katılmasını öngörmektedir. Ancak, uygulamadan, bu konuda hala yeterli bilgi seviyesinin oluşmadığı anlaşılmaktadır. Yargıç ve savcı adayları için yapılan yazılı sınavlarda İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sa. Kanun hakkında sorular sorulmalıdır. İstanbul Sözleşmesinin resmi açıklayıcı raporu tüm yargıçlara dağıtılmalı. HSK elindeki tüm yetkiler ile bu konuda vizyon kurtulmalı, performans kriteri belirlenmeli. Ayrıca, bazı ülkelerde olduğu gibi Ceza Mahkemeleri arasında kadına şiddet konusunda uzmanlaşan mahkemeler kurulmalı. “Yargı Reformunda” bu konularda ayrıntılı bir çalışma görmeliyiz. Ayrıca, şiddet göre kadınlarımız, kolluk kuvvetlerine başvurduklarında vakaların %80’inden fazlasında kadının ifadesinin alınmadığı ve vakaların yaklaşık %60’ında kadınların yönlendirildiği kolluk kuvvetlerinin olayı savcılara veya mahkemelere iletmediğini göstermektedir. Bu yaklaşım mağdurların cesaretini kırıyor ve sonuç olarak şiddete uğrayan kadınların %88’i şiddeti bildirmiyor!

5	<p>Etkin soruşturma ve kovuşturma yapılmalı [Md. 5 & 49]</p>	<p>6284 sa. Kanun şiddet mağdurlarına ve verilecek destek ve hizmette en etkin ve süratli usulün izlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak, 2018’de, 6284 sayılı kanun kapsamında Savcılıklara yapılan 3976 başvurudan 3245’i hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir. Başvuruların %81,6’sı “takipsizlik” ile sonuçlanmıştır. Bu sayılar, etkili soruşturma yapıp yapılmadığı konusunda ciddi şüphe uyandırmaktadır. Ayrıca intihar, ölüm ve kaza süsü verilerek işlenen sözde “namus” cinayetleri de etkili bir şekilde soruşturulmalıdır. <u>Burada yine yargıçlık mesleğine giriş sınavı, sürekli eğitim ve HSK “değişim” yaratmak için devreye girmelidir.</u></p>
6	<p>Kadınlar ekonomiye dâhil edilmeli [1 & 4]</p>	<p>İş Kanunu Md. 5 cinsiyete dayalı ayrımı yasaklamıştır. Ancak, ülkemizde kadın istihdam oranı sadece %29 olup bu oranla Türkiye OECD ülkeleri arasında sonuncudur. Dünya Ekonomik Forumu kadınların ekonomiye katılımı endeksine göre 149 ülke içinde Türkiye 131. Sırada! Bu konu geniş çaplı bir şekilde ele alınmalıdır: Kadın girişimcilerin desteklenmesi için Fonlar, esnek çalışma saatleri ve izinlerin uygulanması, kreş gibi çocuk bakım hizmetlerinin artırılması, sendikalarındaki kadın temsilinin artırılması vb. Her kadın istihdam anlamında çalışmak zorunda değil elbette, ama isteyen kadın ekonomiye dahil olabilmeli.</p>
7	<p>“İsrarlı takip” derhal cezalandırılmalı [Md. 20]</p>	<p>6284 sa. Kanun (Md. 15/2) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri’nin (ŞÖNİM) kadınlara iş bulma konusunda destek olacağını belirtmektedir. Bu konuda, şiddet mağduru kadınlarımız için işyerlerinde (eski mahkum, engelliler için olduğu gibi) makul oranda istihdam zorunluluğu getirilebilir.</p>
8	<p>“İsrarlı takip” derhal cezalandırılmalı [Md. 34]</p>	<p>6284 sa. Kanun Md. 1(1) israrlı takip mağdurlarının da kanun kapsamında korunduğunu belirtir. GREVIO Raporu’na göre <i>kadınların %27’si</i> hayatlarında en az bir kere israrlı takibe maruz kalmıştır. <u>En büyük tehlike, cezalandırılmayan israrlı takiptir!</u> TCK’da, diğer birçok ülkede olduğu gibi “israrlı takip” ayrı bir suç olarak düzenlenmelidir. Ciddi vakalarda tutuklama dahi olmalıdır. Tehlikeyi önlemek için teknik sistemler (örneğin elektronik kelepçe) daha yaygın olarak kullanılmalıdır. İstanbul’da 1 yılda yalnızca 5 elektronik kelepçe kararı verilmiştir!</p>
9	<p>Koruma tedbirleri mağduru etkin koruyacak şekilde olmalı [Md. 56]</p>	<p>6284 sa. Kanun tedbir kararlarının 6 aya kadar verilebileceğini belirtmektedir (Md. 8/2) Fakat uygulamada genelde 2 aydan kısa süreler için koruma tedbiri kararı verildiği tespit edilmiştir ve bu durum mağdur bakımından oldukça tehlikelidir. Tedbir kararlarının “<i>en az 6 ay süre için</i>” verileceği yasal olarak düzenlenmelidir. Ayrıca, koruma tedbirlerinin ihlal edilmesi durumunda kanunda öngörülen “zorlama hapsi” uygulanmalıdır (pratikte uygulanmıyor). İntikal eden vakalarda sağlık yetkilileri verileri kaydetmeli ve <u>hastanelerin (kurumsal olarak)</u>, şiddet vakalarını yetkili birimlere bildirim görevi olmalıdır; kurumsal sorumluluğun getirilmesi değişim yaratır.</p>
9	<p>Kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus” şiddete gerekçe gösterilememeli ve bunlar hafifletici neden sayılmamalı [Md. 42]</p>	<p>TCK insan öldürme suçu ile ilgili olarak töre saikini ağırlaştırıcı neden olarak öngörmüştür. (Md. 82). Kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus” gerekçeleri ileri sürülen suçlarda yasa bir vizyon çizmeli ve bu hallerde haksız tahrik (Md. 29) ile iyi hal (Md. 62) indiriminin uygulanmasını TCK’da yasaklamalıdır. “<u>Bakış açısının</u>” değişmesini beklemek, <u>her gün yeni kadın ölümleri demektir</u>; bu yüzden bazı alanlarda şimdilik Yasa ile değişim sağlanmalıdır.</p>

10	Kadın ve çocuklara kolay erişilebilir ve güvenli sığınma evleri oluşturulmalı [Md. 23]	6284 sa. Kanun Md. 3 gereği kadınlara ve çocuklara uygun barınma yerleri sağlanması koruyucu tedbirler arasındadır. Fakat ülkemizde toplam 3 bin yatak kapasiteli 144 adet sığınma evi olup bunlar ihtiyacı karşılamakta çok yetersizdir. Belediye Kanunu Md. 14 gereği nüfusu 100.000 üzerindeki her belediye konukevi açmak zorundadır fakat <i>237 belediyeden yalnızca 32'si</i> bu görevini yerine getirmiştir. Kadınların öldürülme ihtimallerinin en fazla olduğu yerin kendi yaşadıkları evler olduğu düşünüldüğünde barınakların artırılması konusunda belediyelere yaptırım uygulanmalı ve kamuoyu oluşturulmalıdır.
11	Sivil toplum kuruluşları ("STK") ile işbirliği yapılmalı, destek verilmeli [Md. 8 & 9]	6284 sa. Kanun Md. 15(1)-e STK'larla işbirliği yapılacağını ifade etmiştir. İşbirliği bu konuda başarı sağlanması için çok önemlidir. Ancak tam tersine, GREVIO, bu alanda gerçekten aktif, bağımsız <i>kadın STK'larının üzerinde artan kısıtlayıcı koşullardan</i> endişeli olduğunu belirtmiştir. Kadın STK'larının güçlendirilmesi gerektiği gibi Devlet onlarla işbirliği yapılmalıdır.
12	Özel sektör ve medya, politikalara teşvik edilmeli [Md. 17]	6112 sa. RTÜK Kanunu Md. 8(1)-ş yayın hizmetlerinin şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamayacağını belirtir. Bu kural tüm kanallara eşit uygulanmalıdır ve yayıncılar bu konuda "ilkeler taahhüdü" imzalamalıdır. Kadına şiddete karşı bilgilendirici kamu spotları yayınlanmalıdır.
13	Düzenli bir şekilde istatistiksel veri toplanmalı, böylece olayların yaygınlığı ve nasıl bir seyirde olduğu tespit edilmeli [Md. 11]	6284 sa. Kanun Md. 15 veri toplanması gerekliliğini ifade etmektedir. Fakat GREVIO raporunda yetkililerin verileri yeterince paylaşmadığı görülmektedir. Bu da bu <u>konunun yeterince ciddiye alınmadığı</u> hususunda endişe yaratmaktadır.
14	Şiddet içeren olaylarla ilgili arabuluculuk ve uzlaştırma yasaklanmalı [Md. 48]	6325 sa. Arabuluculuk Kanunu Md. 1(2) gereği " <i>aile içi şiddet iddiası içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.</i> " fakat bu hükümde daha net bir lisan kullanılmalıdır. Ayrıca, somut olayda şiddet olup olmadığını fiilen ayırt etmek zor olacağından aile hukukunda arabuluculuk tehlikelidir, bu alanda özellikle " <i>zorunlu arabuluculuk</i> " olmamalıdır.
15	Mağdurlara hukuki destek sağlanmalı [Md. 57]	6284 sa. Kanun Md. 3(1)-c mağdurlara hukuki bakımdan danışmanlık hizmeti verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Md. 15, mağdurlara yapılan adli yardım hizmetlerinin koordinesini ŞÖNİM'lerin yapacağını belirtmiştir. Ancak, adli yardım için talep edilen fakirlik belgesi bu konuda <i>prosedürlerin yavaş sonuçlanmasına</i> sebep olmaktadır. Ayrıca, kadına yönelik şiddet konusunda <i>eğitilen sınırlı sayıda avukat olması</i> , birçok mağdurun adli yardımdan yeteri kadar yararlanamamasına neden olmaktadır. Ayrıca, avukatlar arasındaki <i>dayanışma ağları</i> daha yoğun işlemelidir, hepimiz destek olmalıyız, bağlı olduğumuz Baroya da destek olmalıyız.
16	Çocukları kasten evliliğe zorlamak cezalandırılmalı [Md. 37]	TCK <i>zorla evlendirmeye</i> dair herhangi bir hüküm içermemektedir, bunun diğer birçok ülkede olduğu gibi kanun kapsamına alınıp cezalandırılması gerekmektedir.
17	Cinsel şiddet mağdurlarına destek amaçlı kriz merkezleri kurulmalı [Md. 25]	6284 sa. Kanun bu konuda düzenleme getirmediği gibi, Türkiye'de Tecavüz Kriz Merkezleri kurulmamıştır. Oysa bu, ülkemizde maalesef çok büyüyen/güncel vahim bir sorun.
18	Ağırlaştırıcı sebep, sadece mevcut eşe karşı suç işlenmesinde değil eski eşe veya birlikte yaşanan bireye karşı işlenmesinde de uygulanmalı [Md. 46]	TCK kasten yaralama (Md. 86), eziyet (Md. 96), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (Md. 109) ve kasten öldürme (Md. 82) suçlarının <i>eşe karşı işlenmesini</i> ağırlaştırıcı sebep olarak görmüştür. Bu kapsam İstanbul Sözleşmesi'ne paralel şekilde <i>eski eş ve birlikte yaşanan birey de eklenerek</i> genişletilmelidir.

19 **Koordinasyon kurumu ve ŞÖNİM'ler kurulmalı, kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalı**
[Md. 10]

20 **Kadına karşı şiddetle mücadele için daha fazla bütçe ayrılmalı**
[Md. 8]

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) kurulmuştur, fakat buna ayrılan fon, insan kaynağı ve yetki artırılmalıdır. ŞÖNİM'lerin kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu merkezler 79 ilde bulunmaktadır, fakat büyük illerde her ilçede bulunmalı ve kapasiteleri arttırılmalıdır. Bütçede bu konuda daha fazla pay ayrılmalıdır. Ayrıca, kadınlar bu merkezler ve faaliyetleri hakkında bilgilendirilmeliler.

6284 sa. Kanun da şiddet mağdurları için finansal desteklerden, sığınma evlerinden ve ŞÖNİM'lerden bahsetmektedir. Fakat kadına karşı şiddetle mücadele için ayrılan bütçe yeterli değildir. Bu konuda, sadece kadın politikaları üretmeye odaklanacak, ayrı bir bütçeye sahip Kadın Bakanlığı'nın tekrar kurulması yerinde olacaktır.